

Gheorghe Stanomir

Romulus Guga (2 iunie 1939 - 15 octombrie 1983)

(prima publicare în „Curentul“ din München, anul LV nr. 5969, septembrie-octombrie 1984, pag. 3)

Acum un an s-a stins din viață, la numai 44 de ani, Romulus Guga, scriitor mai puțin cunoscut dincolo de hotarele României, la fel de important însă pentru literatura ei postbelică, mai ales după apariția romanului *Nebunul și floarea* în anul 1970, pentru care a primit râvnitul *Premiu al Uniunii Scriitorilor*. Redactor șef al revistei *Vatra* din Târgul Mureș, fondată de Ion Slavici, I.L.Caragiale și George Coșbuc în ianuarie 1894.

Publicăm, la un an de la deces mai jos un portret, pe care l-am primit la redacție, cu rugămintea de a-l lăsa anonim. O respectăm, adânc surprinși de țesătura biografică, care se relevă datorită incontestabilei valori literare.

*Fascina. Domina. Convingea. Îmblânzea. Extazia. Tulbura. Liniștea. Încuraja. Stârnea teamă, sau antipatie, ură, iritare, încântare, sau o sumă de elanuri și de credințe. Totodată recunoștință și prețuire (de multe ori, ascunse). Toate la un loc. Numai dragoste nu. Nici măcar cei ce au profitat de pe urma lui nu l-au iubit. Ba dimpotrivă. Poate de aceea l-au urât. Fiindcă fenomenul e invers: a urî pe cineva tocmai pentru **puterea** lui de a realiza binele. Puterea, de cele mai multe ori, umilește. Ca și bunătatea, generozitatea, filantropia. Și, în plus, intră în natura profitorului incapacitatea, neștiința de a iubi.*

Nu l-a iubit nimeni. Mă refer, bineînțeles, nu la sensul „sentimental”, ci la cel profund, adevărat și grav-uman. Iar faptul cel mai puțin credibil este acela de a nu fi iubit nici de propria familie. Ei bine, ni-meni!

Mișunau în jurul lui o groază de profitori și turnători, de detractori și admiratori. Reacțiile erau nu odată oscilante și contradictorii. Profitorii deveneau (sau detractori), detractorii se prefăceau în profitori sau în admiratori.

*Iar el, un simplu redactor șef de provincie și „proletar al spiritului”, cum singur spunea cu enorma-i modestie, încăpățânare și seriozitate ardelenească, purtându-și între redacție, domiciliu și primărie ființa de o robustețe greoaie, ursească, de o forță venită din blândețe, timiditate și ponderație, fiind și rămânând un bun al întregului popor, o valoare națională, un om de cultură cum a avut puțini România - în toată istoria ei... În acel Târgu Mureș care se degrada de la o zi la alta, și el, ca toate orașele țării, Romulus Guga **făcea** cultură Românească, în spiritul cel mai adevărat al tradiției Ardealului, al celor mai sănătoase și mai autentice valori românești, luptându-se să conserve și să ducă mai departe, să dea culturii tot ce se putea da și să apere tot ce se mai putea apăra, în sabotajul acela general, în mocirla aceea din zi în zi mai adâncă, mai mare, în care el era, și rămânea **o minune a lumii**. Prin aceea credință imensă într-un mare destin al Culturii Românești și al adevăraților ei*

slujitori. Pur și simplu un nebun, așadar - „Nebunul și floarea”...

Un nebun stârnește teamă teribilă (până și Dumnezeu se teme de el..., nu?), în jurul lui se înalță baricade sau se sapă tranșee, sau se mobilizează armate întregi, așa încât nu o dată raportul de forțe ridicol: un munte împotriva unui șoarece. Dar mai depinde (Hm!) și din ce parte privești bătălia. Chestiune de perspectivă. Uneori ... istorică.

El era un nebun pe care toți îl urau nu numai fiindcă era nebun, dar fiindcă, pe deasupra mai avea și o floare. Îl urau și pentru nebunia lui, pentru floarea lui. Confrații s-au urât pentru că izbutea ceea ce aproape nici unul din ei nu izbutise (deci pentru floarea lui) iar autoritățile îl urau pentru credința sa nemărginită și pentru efortul apostolic și fanatic al vieții lui întregi (deci pentru nebunia lui).

General vorbind, semenii urăsc și denigrează pe orice om care e minune, care e altceva decât ceilalți, care e o abatere de la normal, un **altfel** decât alții. Îl urăsc chiar inconștient, și din stupoare și din prostie. Îl urăsc pentru simplul și absurdul motiv că **nu e ca ei**. Și deci nu-l pot pricepe, nici atinge. Apartine speciei umane și în același timp, totuși, nu aparține. Aici e paradoxul. În abaterea de la normal. (Și orice abatere de la normal e un paradox...) După principiul ăsta „mecanic” sunt în stare să urască, să respingă cu aceeași forță un degenerat, un nebun sau un geniu. Judecată făcându-se cu aceleași măsuri și după aceleași legi orbești, haotice. Regula fiind aceeași și trăgându-se din instinctul animalic al spiritului de turmă, al ne tolerării nici unei abateri, nici unei excepții, nici unui exemplar care iese din rând. E un sistem, la urma urmei, atât de democratic... „Ce este democrația?”, întrebă un personaj din „Amurgul burghez”. „O porcărie”, răspunde tot el.

Omul de excepție, ca și lepădătura, și ca toate dejecțiile naturii și abaterile de la vulgarul - obișnuitul - meschinul - banal este la fel de greu de tolerat, la fel de netolerat. Măsurat cu aceeași măsură. A joasei mediocrități, dincolo de care refuzăm și urâm, distrugem, anulăm și ucidem. E îngrozitor de nedrept, de oribil. Atât de omenește (ca fenomen) și atât de inuman totodată.

Culmea e, însă, că totul se luminează și se liniștește atunci când...

Moartea aduce liniște și lumină. După ce a murit, toți au înțeles. Și tac. Iar cei ce înțeleseseră încă din timpul când era în viață, au încetat să se mai prefacă, dumirindu-se că n-a fost - totuși - decât om. Numai atât. Și că toate batalioanele acelea de călăi consumau mult prea multă energie pentru o singură victimă. Nu-i nevoie să te străduiești prea mult. Moare și singur. Atât de singur... De ce atâta risipă?!?

De-acum, liniștiți-vă domnilor activiști și domnilor culturnici, domnilor conductorii (nu conducători), puși, schimbați și interpuși în felurite resorturi mai mult sau mai puțin administrative, domnilor șefi pentru o zi și domnilor șefi pentru o viață. Domnilor „factori de decizie” (în ce fel poți decide fără să ai credințe, nici opinii?!), înțelegerea dumneavoastră impotentă nu va mai fi de-acum înainte supusă unor eforturi care o depășeau și înspăimântau, în timpul celor doisprezece ani de prea demnă viațuire a „Vetrei” târgmureșene, citadelă a Culturii Românești.

Romulus Guga nu mai există. Romulus Guga nu vă va mai incomoda, nu vă va mai

tulbura.

Fiți liniștiți, domnilor dușmani ai Culturii românești.

Câteva date bio-bibliografice: fiul unui medic, rămas orfan de mamă, tatăl recăsătorindu-se. Orădean. Maturitatea în 1956, în orașul natal, apoi studii filologice la Cluj, absolvite în 1962. Profesor, metodist la Casa Universitarilor din Cluj, secretar la Teatrul de Stat din Tg. Mureș între 1967-1971, apoi munca literar-publicistică la mai sus-pomenita „Vatra”. Debutul literar în 1959 la „Steaua”. Volume: *Bărci părăsite* (1968), *Totem* (1970), *Nebunul și floarea* (1970), *Viața post-mortem* (1970), *Adio Arizona* (1974), *Paradisul pentru o mie de ani* (1974). Cel mai recent: *Sărbători fericite*. Piese de teatru: „*Speranța nu moare în zori*”, „*Clipa dinaintea vieții*”, „*Noaptea cabotinilor*”, „*Evul Mediu întâmplător*”, „*Amurgul burghez*”.

Pierderea suferită de literatura noastră prin această moarte a fost tema unor articole elogioase semnate de Ion Horia în *România literară* (1983), Val C. în *Convorbiri literare* (11/1983) sau Antoaneta C. Iordache în *Orizont* (21.10.1983). Cum spunea și textul publicat mai sus, a urmat o tăcere *de mormânt*. Dar un scriitor de valoare nu moare de fapt niciodată, chiar dacă anumite timpuri îl ignoră cu bună știință, din rea-credință sau pur și simplu din propria lor incapacitate...

P.S. Pentru varianta digitală, autorul a corectat greșelile de tipar și o serie formulări nu tocmai reușite. (Heidelberg, februarie 2019)